

Logopedia Silesiana 1

W dziedzinie polskiej logopedii pojawia się nowe pismo „Logopedia Silesiana”. Jego celem jest prezentowanie dokonań i przemyśleń współczesnych terapeutów mowy i języka z kraju i zagranicy oraz promowanie logopedycznego dorobku osób współpracujących od kilkunastu lat z prężnie działającymi podplomowymi studiami logopedii w Uniwersytecie Śląskim.

Logopedia łączy wiedzę i doświadczenie wielu obszarów nauki: lingwistyki, dyscyplin medycznych, psychologii, pedagogiki, przyczyniając się do rozwoju badań nad poznawczymi możliwościami człowieka oraz jego zdolnościami interakcyjnymi.

Tematy i treści artykułów pierwszego tomu „Logopedii Silesiany” ukazują interdyscyplinarny charakter postępowania logopedycznego i obejmują swym obszarem perspektywę medycznego, lingwistycznego, psychologicznego oraz pedagogicznego opisu mowy w rozwoju i w zaburzeniach.

Lektura pisma skłania do teoretycznych poszukiwań i dociekań skupionych wokół zagadnień dotyczących teorii logopedii oraz przemyśleń związanych z praktycznymi rozwiązaniami w zakresie wspierania osób z różnego rodzaju zaburzeniami zdolności komunikacyjnej.

Prof. dr hab. Marian Kisiel

Przewodniczący Rady Naukowej „Logopedii Silesiany”



Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2012



Logopedia Silesiana 1

Tom



NR 3018

Logopedia Silesiana 1

Tom

pod redakcją Olgi Przybyli



Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2012

Redaktor serii: Językoznawstwo Polonistyczne
Bożena Witosz

Recenzenci
Grażyna Gunia (recenzowała artykuły części pierwszej i drugiej)
Edward Łuczyński

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:
Central and Eastern European Online Library
www.cceol.com

Spis treści

Wprowadzenie (<i>Olga Przybyła</i>)	9
---	---

Część pierwsza

Prace naukowo-badawcze

Logopedia zagraniczna

GERLINDA JAVORČEKOVÁ, EVA TESÁRKOVÁ: Opieka logopedyczna dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w regionie śląsko-morawskim	15
PÉTER LAJOS: Case Study of 13-year-old Boy Suffering from Depression and Stuttering	19

Logopedia polska

DANUTA PLUTA-WOJCIECHOWSKA: Opis zaburzeń mowy jako pierwszy etap postępowania logopedycznego	31
DAWID LARYSZ: Zaburzenia rozwoju mowy dzieci z nieprawidłowościami w budowie czaski	47
OLGA PRZYBYŁA, MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK: Atypowy rozwój mózgu jako zaburzenie wpływające dysfunkcyjnie na rozwój psychomotoryczny i społeczny dziecka – ujęcie interdyscyplinarne	61
LESZEK SZEWCZYK: Znaczenie terapii logopedycznej w kształceniu kaznodziejów	82
ELŻBIETA MARIA MINCZAKIEWICZ: Funkcje sygnałów dźwiękonaśladowczych w procesie rozwoju mowy i języka u dzieci z upośledzeniami sprzężonymi	90

RENATA DANEL:	
Rezonans a rejestry głosowe	104
KATARZYNA KASICA-BAŃKOWSKA:	
Żywienie dzieci z dysfunkcjami neurologicznymi	111

Część druga

Studia z praktyki logopedycznej

ELŻBIETA MARIA MINCZAKIEWICZ:	
Zespół Gregga jako wyzwanie dla teorii i praktyki logopedycznej. Studium przypadku	119
TATIANA LEWICKA, ANNA SZMAŁ:	
Afazja jako zaburzenie mowy po urazie mózgu – studium przypadku	133
ZUZANNA GRYSZKA-MĘDREK:	
Wprowadzenie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji u dziecka z mózgowym porażeniem dziecięcym	140
MARZENA MACHOŚ-NIKODEM:	
Dogoterapia w pracy logopedycznej	159
ELŻBIETA BIJAK:	
Specjalistyczne turnusy terapeutyczne dla jękających się – organizacja i efekty terapii	173
JUSTYNA TORONCZAK:	
Techniki relaksacyjne w terapii jękania	186

Część trzecia

Materiały, pomoce, sprawozdania

ZUZANNA GRYSZKA-MĘDREK:	
Alternatywne i wspomagające metody komunikacji dziecka z mózgowym porażeniem dziecięcym – scenariusze zajęć	199
ELŻBIETA BIJAK, DOROTA KAMIŃSKA:	
„Świat, który rozumie jękanie” (Benny David) – sprawozdanie z konferencji naukowych z okazji Światowego Dnia Osób Jękających się (2008–2010)	206
AGNIESZKA ROŻEK:	
Sprawozdanie z Logopedycznych Dni Uniwersytetu Śląskiego (2009–2011)	210
OLGA PRZYBYŁA, TOMASZ WOŹNIAK:	
Projekt Network for Tuning Standards and Quality of Education programmes for Speech and Language Therapists in Europe – cel i założenia.	212
Noty o autorach	215

Contents

Introduction (<i>Olga Przybyła</i>)	9
---	---

Part One Scientific Research

Foreign Speech Therapy

GERLINDA JAVORČEKOVÁ, EVA TESÁRKOVÁ: Speech therapy for pupils with special educational in Moravian Silesian Region	15
PÉTER LAJOS: Case Study of 13-year-old Boy Suffering from Depression and Stuttering	19

Polish Speech Therapy

DANUTA PLUTA-WOJCIECHOWSKA: Description of speech disorders the first way of logopedic treatment.	31
DAWID LARYSZ: Disorders of speech development in children with deformity of the skull	47
OLGA PRZYBYŁA, MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK: Atypical brain development as the psychomotor and social disorder of affecting dys- functional in a child development – an interdisciplinary approach	61
LESZEK SZEWCZYK: Importance of speech therapy in preachers' training	82
ELŻBIETA MARIA MINCZAKIEWICZ: Onomatopoeic signal functions in the development of speech and language impair- ments in children with conjugated	90

RENATA DANEL:	
Resonance and voice registrations	104
KATARZYNA KASICA-BAŃKOWSKA:	
Nutrition of neurologically impaired children	111

Part Two

Research Conclusions and Studies on Speech Therapy Activities

ELŻBIETA MARIA MINCZAKIEWICZ:	
Gregg's team as a challenge to the theory and practice speech therapy. Case Study . .	119
TATIANA LEWICKA, ANNA SZMAL:	
Speech disorder after brain damages in aphasia – case study	133
ZUZANNA GRYSZKA-MĘDREK:	
The introduction of Alternative and Facilitating Methods of Communication of a child suffering from cerebral palsy	140
MARZENA MACHOŚ-NIKODEM:	
Pet therapy in the work of a logoped	159
ELŻBIETA BIJAK:	
Specialist therapeutic holiday for those who stammer – organization & effects of therapy	173
JUSTYNA TORONCZAK:	
Types of relaxation techniques in therapy of stammering	186

Part Three

The Supporting Materials, Didactic Visualaids and Reports

ZUZANNA GRYSZKA-MĘDREK:	
The introduction of alterantive and supportive methods of communication in chil- dren with cerebral palsy	199
ELŻBIETA BIJAK, DOROTA KAMIŃSKA:	
The report based on scientific conference The International Stuttering Awareness Day in the series “The World that understands stuttering” (2008–2010)	206
AGNIESZKA ROŻEK:	
The report summering The Speech Therapy Days at the University of Silesia (2009–2011)	210
OLGA PRZYBYŁA, TOMASZ WOŹNIAK:	
Project Network for Tuning Standards and Quality of Education programmes for Speech and Language Therapists in Europe – the purpose and assumptions	212
Notes of Contributors.	215

Wprowadzenie

Różne warunki wpływają na naturę, jakość i stan umiejętności komunikowania się człowieka z otaczającą go rzeczywistością; komunikowania szeroko interpretowanego, które nierzadko wykracza poza istnienie tego, co nazwać by można „językiem ludzkim”¹. Logopedia jest jedną z naukowych dyscyplin, która w teorii i praktyce poszukuje interpretacji dla rozpoznania i opisu zdolności porozumiewania się ludzi ze sobą na wszystkich etapach rozwoju jednostki i w odmiennych aspektach jej funkcjonowania w świecie. Łączy w jedną całość dotychczasową wiedzę logopedyczną, osiągnięcia lingwistyki, dyscyplin medycznych, psychologii i pedagogiki, dążąc do rozwoju badań nad poznawczymi i interakcyjnymi możliwościami człowieka. Idee i koncepcje wielu obszarów naukowych umożliwiają interdyscyplinarne podejście do diagnozy i terapii. Pozwalają stworzyć pełny model opisu poziomu rozwoju mowy i dokonać interpretacji poszczególnych jej zaburzeń z wielu perspektyw. Wiedza lingwistyczna, medyczna, biologiczna, psychologiczna oraz pedagogiczna daje podstawy postępowania terapeutycznego z dzieckiem i osobą dorosłą. Żadna z tych dyscyplin, rozpatrywana oddzielnie, nie pozwala na kompetentną diagnozę zachowań ludzkich związanych z językiem, a tym bardziej na budowanie programów terapii zaburzeń języka i mowy.

Uświadomienie sobie umiejętności nabywania zdolności porozumiewania się, siły oraz potrzeby jego oddziaływania wskazuje na bogactwo i różnorodność elementów szeroko rozumianych ludzkich zachowań komunikacyjnych, które od lat są przedmiotem zainteresowania zarówno teoretyków, jak i praktyków dziedziny wychowania w słowie². Obserwacja słowa w różnych jego realizacjach, odkrywanie

¹ Określenie „język ludzki” przyjmuję za Franciszkiem Gruczą (1993), który wprowadził je w interpretacyjnych rozważaniach nt. *Zagadnienia ontologii lingwistycznej: o językach ludzkich i ich (rzeczywistym) istnieniu*. W: *Opuscula Logopaedica in honorem Leonis Kaczmarek*. Red. J. BARTMIŃSKI, S. GRABIAS, B.L.J. KACZMAREK, M. ŁESIÓW, T. WOŹNIAK (sekretarz). Lublin, Wydawnictwo UMCS 1993, s. 25–47.

² Gr. *logos* ‘słowo’ + *paideia* ‘wychowanie’ = logopedia.

przyczyn sprawiających, że człowiek zaczyna używać języka, znajdują swoje odzwierciedlenie w logopedycznej debacie nad naturą ludzkiego porozumiewania się.

Bogactwo myśli i idea badawczych poszukiwań łączyć mają autorów „Logopedii Silesiany”, która w swoich założeniach ma być naukowym forum sprzyjającym zarówno rozwijaniu logopedycznej nauki, jak i upowszechnianiu logopedycznej kultury.

Naszym celem jest prezentowanie dokonań i przymysłów współczesnych terapeutów mowy i języka z kraju i zagranicy oraz promowanie logopedycznego dorobku osób współpracujących od kilkunastu lat z prężnie działającymi poddyplomowymi studiami logopedii na Uniwersytecie Śląskim. Od 2008 roku z dużym sukcesem organizujemy konferencje o międzynarodowym i ogólnopolskim zasięgu. Idea Logopedycznych Dni Uniwersytetu Śląskiego, w ramach których odbywają się warsztaty naukowo-szkoleniowe i Międzynarodowa Interdyscyplinarna Naukowa Konferencja Logopedyczna oraz konferencje z okazji Światowego Dnia Osób Jąkających się z cyklu „Świat, który rozumie jąkanie”, stały się przyczynkiem do spotkań przedstawicieli świata nauki i zawodowej praktyki. Środowisko Uniwersytetu Śląskiego potrzebowało periodyku, który prezentowałby pokłosie wieloletniej wymiany wiedzy i doświadczeń między przedstawicielami myśli logopedycznej z kraju i zagranicy, zjednoczonymi wspólną ideą terapii mowy oraz opisu zaburzeń mowy i języka. Wszak różne warunki wpływają na naturę i poziom języka. Odmienne będzie obrazować językiem myślenie i odzwierciedlać swój pogląd na świat człowiek zdrowy i harmonijnie się rozwijający, inaczej zaś przedstawiać się będzie sytuacja człowieka z zaburzeniami uwarunkowanymi uszkodzeniami ośrodkowego układu nerwowego lub z jego dysfunkcjami.

Problematyka pierwszego tomu ukazuje interdyscyplinarny charakter postępowania logopedycznego i obejmuje swym obszarem perspektywę medycznego, lingwistycznego, psychologicznego oraz pedagogicznego opisu mowy w rozwoju i w zaburzeniach.

Artykuły zgromadzone w tomie zawierają wiele cennych teoretycznych wniosków i praktycznych rozwiązań, które ułożono w całość składającą się z trzech zasadniczych części.

Pierwszą część stanowią teksty, których autorzy z kraju i zagranicy prezentują zagadnienia z zakresu logopedii jako nauki i kierunku studiów. Omawiane zagadnienia dotyczą zarówno teoretycznej myśli, jak i strategii badawczo-metodyczno-organizacyjnych. Tworzona jest zatem nowa logopedyczna rzeczywistość, mocno osadzona w tradycjach dyscypliny. W podrozdziale *Logopedia zagraniczna*, otwierającym pierwszą część zatytułowaną *Prace naukowo-badawcze*, zamieszczono dwa artykuły. Pierwszy z nich przedstawia pracę z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych czeskich logopedów (Gerlindy Javorčkovéj i Evy Tesarkovéj). Pokróćce opisane zostały zasady opieki logopedycznej w regionie śląsko-morawskim. Zaprezentowano również alternatywny system komunikacji obrazkowej VOKS, włączany w postępowanie logopedyczne z uczniami szkół specjalnych.

Z kolei artykuł węgierskiego terapeuty mowy i języka oraz psychologa klinicznego Petera Lajosa wpisuje się w bogaty, wieloaspektowy nurt badań nad zaburzeniami płynności mowy. W szkicu omówiono studium przypadku trzynastoletniego jękającego się chłopca, u którego przyczyną zaburzenia stały się traumatyczne doświadczenia z wczesnego dzieciństwa.

Podrozdział drugi – *Logopedia polska* – obejmuje problematykę akwizycji mowy, opisu jej zaburzeń oraz rozważań nad zagadnieniami rozwoju i kształcenia języka z różnych perspektyw badawczych. Autorzy wyjaśniają etiologię zaburzeń, ukazując etapy postępowania logopedycznego w perspektywie propozycji uporządkowania różnego rodzaju złożonych zjawisk występujących w nienormatywnych realizacjach fonemów (Danuta Pluta-Wojciechowska), wskazują wpływ nieprawidłowości w budowie czaszki na zaburzenia rozwoju mowy dzieci (Dawid Larysz) wraz z dysfunkcjami wpływającymi na rozwój psychomotoryczny i społeczny dziecka (Olga Przybyła i Małgorzata Stando-Pawlik). Badacze kierują również uwagę na inne determinanty istotne dla procesu kształtowania się mowy i rozwoju języka dziecka, podkreślają m.in. rolę sygnałów dźwiękonaśladowczych (Elżbieta Maria Minczakiewicz), a także skupiają się na aspekcie żywienia dzieci z dysfunkcjami neurologicznymi (Katarzyna Kasica-Bańkowska). Wśród rozważań znalazły się ponadto odniesienia do znaczenia terapii logopedycznej w kształceniu kaznodziejów (Leszek Szewczyk) oraz uwagi na temat rezonansu w perspektywie rejestrów głosowych (Renata Danel).

Część druga – zatytułowana *Studia z praktyki logopedycznej* – została pomyślana jako zbiór artykułów przydatnych logopedzie w jego zawodowej praktyce. Zaprezentowane szkice łączą różne koncepcje na temat postępowania diagnostycznego i terapeutycznego, wynikające z praktycznych doświadczeń, podbudowane niezbędną teoretyczną wiedzę z zakresu logopedii. W części tej znalazły się studia przypadków oraz opisy efektów terapeutycznych oddziaływań. Interesujące sposoby wykorzystania doświadczeń wpływających z wiedzy odnajdziemy w opisie postępowania: z pacjentem z zespołem Gregga (Elżbieta Maria Minczakiewicz), z pacjentem po urazie mózgu (Tatiana Lewicka, Anna Szmaj), z dzieckiem z mózgowym porażeniem dziecięcym (Zuzanna Gryszka-Mędrak). W propozycji oddziaływań terapeutycznych znalazły się: dogoterapia (Marzena Machoś-Nikodem) oraz wieloaspektowa terapia jękania (Elżbieta Bijak, Justyna Toronczak).

W ostatniej, trzeciej części tomu, obejmującej *Materiały, pomoce, sprawozdania*, zostały zamieszczone propozycje metodyczne przydatne w codziennej logopedycznej praktyce: scenariusze zajęć z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających metod komunikacji w pracy z dzieckiem z mózgowym porażeniem dziecięcym (Zuzanna Gryszka-Mędrak). Część ta zawiera również sprawozdania z naukowych konferencji: z konferencji z okazji Światowego Dnia Osób Jękających się z cyklu „Świat, który rozumie jękanie”, organizowanych w latach 2008–2010 (Elżbieta Bijak, Dorota Kamińska) oraz z Logopedycznych Dni Uniwersytetu Śląskiego odbywających się w latach 2009–2011 (Agnieszka Rożek). Tom zamyka opis celów i założeń

projektu Network for Tuning Standards and Quality of Education programmes for Speech and Language Therapists in Europe (Olga Przybyła, Tomasz Woźniak).

* * *

Oddając w ręce Czytelników pierwszy tom „Logopedii Silesiany”, mamy nadzieję, że rozważania teoretyczno-kazuistyczne zawarte w publikacji przyczynią się do doskonalenia terapeutycznego warsztatu, a nowo powstałe pismo otworzy możliwość prezentacji dokonań i przemyśleń wszystkim osobom zainteresowanym logopedią jako nauką o biologicznych uwarunkowaniach języka i zachowań językowych oraz opisem relacji między mową, myśleniem a rzeczywistością wyrażaną językiem.

Olga Przybyła

Noty o autorach

ELŻBIETA BIJAK, mgr pedagogiki, neurologopeda, oligofrenopeda. Pracuje w Szkole Podstawowej nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Mikołowie oraz w Specjalistycznym Centrum Terapii Jąkania w Wodzisławiu Śląskim. Jest terapeutą mowy podczas specjalistycznych turnusów terapeutycznych dla osób jąkających się organizowanych przez SCTJ w Wodzisławiu Śląskim.

RENATA DANIEL, dr hab., wokalistka, kompozytorka, autorka tekstów, pedagog, absolwentka Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach oraz wieloletni jej pedagog. Jako pierwsza w Polsce napisała dysertację doktorską z piosenki i jako pierwsza w Polsce uzyskała tytuł doktora habilitowanego z domeny wokalistyki rozrywkowej. Jest autorką nowatorskiej metody stymulacji podniebienia miękkiego w procesie kształcenia głosu wokalisty, w formie książkowej wydanej przez Bibliotekę Śląską. Laureatka licznych prestiżowych nagród na krajowych i międzynarodowych festiwalach piosenki. Uczestniczka licznych konferencji naukowych, autorka wielu wykładów, referatów i warsztatów wokalnych. Od 2010 roku dyrektor i twórca Studia Wokalistyki Estradowej (swe.katowice.pl) – jedyne o tak zdefiniowanej ofercie dydaktycznej projektu w Polsce, gdzie kształcą się adepci sztuki wokalne w AM w Katowicach.

ZUZANNA GRYSZKA-MĘDREK, mgr, nauczyciel wczesnoszkolny i przedszkolny, logopeda. Ukończyła podyplomowe studia w zakresie logopedii i neurologopedii na Uniwersytecie Śląskim. Pracuje z dziećmi i dorosłymi z różnymi zaburzeniami neurologicznymi. Zainteresowania naukowe koncentruje głównie wokół form i metod komunikacji alternatywnej i wspomagającej.

GERLINDA JAVORČKOVÁ, mgr, logopeda w Szkole Specjalnej z Oddziałami Szkoły Życia (Hawierzów Miasto, Czechy). Zajmuje się diagnozą oraz terapią dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. W swojej zawodowej pracy uwzględnia holistyczne aspekty terapii usprawniającej porozumiewanie się, m.in. wymienny system komunikacji obrazkowej VOKS.

DOROTA KAMIŃSKA, mgr pedagogiki, neurologopeda. Członek Polskiego Towarzystwa Logopedycznego (Srebrny Certyfikat PTL); certyfikowany trener programu TOCfE (Theory of Constraints for Education); terapeuta mowy podczas specjalistycznych turnusów terapeutycznych dla osób jękających się organizowanych przez Specjalistyczne Centrum Terapii Jękania w Wodzisławiu Śląskim; konsultant ds. wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej w MSCDN Wydział w Ciechanowie. Autorka publikacji logopedycznych z zakresu jękania, m.in.: *Wspomaganie płynności mowy dziecka – profilaktyka, diagnoza i terapia jękania wczesnodziecięcego* (Kraków 2006), *Jękanie – „przywilej” królów? Szczęściem jest, gdy nasze myśli mogą stać się słowami – czyli słów kilka o jękanii* („Emocje” 2011, nr 2 i 3), *Efektywność terapii osób jękających się uczestniczących w specjalistycznych turnusach terapeutycznych* („Forum Logopedyczne”, nr 15), *Dlaczego dziecko się jęka? – wspomaganie płynności mowy małego dziecka* („Bliżej Przedszkola” 2007, nr 11), a także edukacyjnych, m.in.: *Jak bawić się i uczyć z pasją? zastosowanie narzędzi TOC w pracy z dzieckiem – mini poradnik jak wychować dziecko twórcze, optymistyczne i ciekawe świata* (Kraków 2012).

KATARZYNA KASICA-BAŃKOWSKA, mgr, logopeda, fizjoterapeuta, terapeuta SI, dietetyk. Diagnozuje i prowadzi terapię logopedyczną z elementami integracji sensorycznej z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Prowadzi również zajęcia grupowe rozwijające umiejętności społeczne i twórcze. Wprowadza swoim podopiecznym – indywidualnie do ich potrzeb – diety eliminacyjne i suplementację, zapewniając im lepsze funkcjonowanie w życiu codziennym. Ma zainteresowania badawcze z dziedziny neurologopedii, surdologopedii (szczególnie z zakresu terapii dzieci z niedosłuchem centralnym) oraz odżywiania dzieci dysfunkcyjnych. Jest współautorką artykułów na temat centralnych zaburzeń przetwarzania słuchowego.

DAWID LARYSZ, dr nauk medycznych, absolwent Wydziału Lekarskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach i Uniwersytetu Opolskiego, specjalista neurochirurgii, psycholog. Doświadczony nauczyciel akademicki (wykładowca SUM i Uniwersytetu Śląskiego). Pracuje w Klinice Neurochirurgii SUM w Katowicach i w Oddziale Neurochirurgii Dziecięcej Górnośląskiego Centrum Zdrowia Dziecka im. Jana Pawła II w Katowicach. Kieruje Centrum Leczenia Zaburzeń Ośrodkowego Układu Nerwowego i Wspierania Rozwoju Dzieci „KANGUR”. Pełni funkcję wiceprzewodniczącego Specjalistycznego Koła Przyjaciół Dzieci z Dyskraniami. Jest autorem i współautorem 34 artykułów w recenzowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, autorem 5 rozdziałów w podręcznikach, współautorem i współredaktorem naukowym podręcznika *Neurologopedia dziecięca w teorii i praktyce*. Ma w swoim dorobku ponad 120 wystąpień na konferencjach w kraju i za granicą. Obszarem jego zainteresowań naukowych są: diagnostyka i terapia zaburzeń neuropsychologicznych u dzieci i dorosłych oraz nowoczesne metody planowania 3D zabiegów neurochirurgicznych w wirtualnej rzeczywistości, badania jakości życia dzieci HR-QOL leczonych neurochirurgicznie.

PÉTER LAJOS, prof. dr hab., psycholog kliniczny. Jest kierownikiem Zakładu Logopedii Wydziału Edukacji Specjalnej na Uniwersytecie Eötvös Loránd „Bárczi Gusztáv” w Budapeszcie. Jego główne zainteresowania badawcze koncentrują się na klinicznych i logopedycznych problemach niepełności mowy. Jest autorem kilkudziesięciu publikacji o zasięgu krajowym oraz międzynarodowym.

TATIANA LEWICKA, mgr pedagogiki, specjalista neurologopeda. Od wielu lat zajmuje się problematyką schorzeń ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego oraz konsekwencjami ich uszkodzenia. Jest autorką publikacji i wielu szkoleń z tego zakresu. Główny kierunek jej zainteresowań obejmuje dysfagię neurogenną. Zawodowo związana jest z Katedrą i Kliniką Neurologii SP CSK im. prof. Kornela Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Wykłada na Studiach Podyplomowych Kwalifikacyjnych Logopedii i Medialnej Emisji Głosu UŚ w Katowicach.

MARZENA MACHOŚ-NIKODEM, dr nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, filolog, logopeda, specjalista wczesnej logopedii klinicznej, oligofrenopeda, dogoterapeuta (certyfikat Fundacji Dogtor). Pracuje w Szkole Podstawowej nr 14 z Oddziałami Integracyjnymi w Zabrze oraz w Ośrodku Wczesnej Interwencji w Zabrze. Jej zainteresowania badawcze obejmują: problem akwizycji języka dziecka o obniżonej sprawności intelektualnej, terapię logopedyczną z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną, holistyczne aspekty terapii usprawniającej porozumiewanie się, zastosowanie terapii kontaktowej przy udziale psa w rewalidacji dzieci upośledzonych umysłowo.

ELŻBIETA M. MINCZAKIEWICZ, dr nauk humanistycznych, długoletni nauczyciel akademicki, pedagog specjalny, neurologopeda, oligofrenologopeda, muzyk, nauczyciel terapeuty, terapeuty osób po zabiegu laryngektomii, wolontariusz w hospicjum. Jest autorką wielu książek z zakresu rozwijania i korekty mowy u dzieci i dorosłych, wspomagania rozwoju dzieci i wychowania młodzieży niepełnosprawnej (przede wszystkim osób z zespołem Downa, autyzmem oraz osób z chorobą Alzheimera, chorobą Parkinsona i osób laryngektomowanych), a także artykułów, esejów i rozprawek w języku polskim, angielskim, czeskim, niemieckim, rosyjskim i słowackim. Należy do wielu towarzystw naukowych i społecznych, m.in.: Polskiego Towarzystwa Logopedycznego (PTL), Polskiego Zespołu do Badań Naukowych nad Upośledzeniem Umysłowym, Międzynarodowej Akademii Rehabilitacji Rozwojowej w Monachium i Polskiego Stowarzyszenia Montessori (AMI), Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Polskiego Towarzystwa do Walki z Kalectwem (PTWK), Polskiego Towarzystwa Laryngektomowanych, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Towarzystwa Kultury Języka, Stowarzyszenia Rodzin i Opiekunów Osób z Zespołem Downa „Bardziej Kochani”.

JÓZEF OCZADŁY, logopeda z ponaddwudziestoletnim zawodowym doświadczeniem. Ukończył Studium Logopedii Szkolnej w Instytucie Kształcenia Nauczycieli w Katowicach, prowadzone według programu prof. Leona Kaczmarka, a następnie Podyplomowe Studium Logopedii na Uniwersytecie Śląskim oraz neurologopedię. Pracuje w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Katowicach oraz w resorcie służby zdrowia. Od siedemnastu lat współpracuje z podyplomowymi studiami logopedycznymi Uniwersytetu Śląskiego. W latach 1995–2005 był asystentem w Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie – Wydział Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach. Od wielu lat pomaga dzieciom niepełnosprawnym w Dziennym Ośrodku Rehabilitacyjno-Oświatowym „Odrodzenie”. Jest aktywnym członkiem Zarządu Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Przez wiele lat pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej przy ZG PTL. Jest autorem m.in. polskiej wersji czeskiej serii pomocy dydaktyczno-logopedycznych dr Karli Svobodovej i dr Dany Kutalkovej.

DANUTA PLUTA-WOJCIECHOWSKA, prof. UŚ dr hab., pracownik Zakładu Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, a także czynny logopeda, pracujący w poradni logopedycznej Zakładu Ortodoncji Katedry Stomatologii Wieku Rozwojowego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na problematyce diagnozy i terapii logopedycznej dzieci z wadami twarzoczaszki, w tym wczesnej interwencji, rozwoju czynności przestrzeni orofacialnej, patofonetyki, a także zaburzeń wymowy w kontekście logopedii artystycznej. Jest redaktorem naczelnym czasopisma „Forum Logopedyczne”. Od 2007 roku jako członek wchodzi w skład Komisji Rozwoju i Zaburzeń Mowy Komitetu Językoznawstwa PAN. W 2009 roku została powołana do Komisji ds. Neurologopedii, funkcjonującej przy Ministerstwie Zdrowia. Od wielu lat jest działaczem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, obecnie pełni funkcję zastępcy przewodniczącego ZG PTL. W swoim dorobku ma trzy monografie i ponad 50 artykułów opublikowanych w Polsce i za granicą.

OLGA PRZYBYŁA, dr nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, filolog, logopeda, terapeuta integracji sensorycznej, adiunkt w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, kierownik Studiów Podyplomowych Kwalifikacyjnych Logopedii i Medialnej Emisji Głosu UŚ. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na problemach pragmalingwistyki, dydaktyki języka, neurolingwistyki, w tym specyficznych i niespecyficznych zaburzeń mowy i rozwoju języka, diagnozy i terapii logopedycznej z elementami integracji sensorycznej oraz surdologopedii (szczególnie diagnozy i terapii osób z APD). Jest autorką kilkadziesiątu publikacji z zakresu językoznawstwa, edukacji polonistycznej oraz logopedii, w tym monografii *Akty mowy w języku nauczyciela* (Katowice 2004), redaktorem „Logopedii Silesiany”. W latach 2003–2010 pełniła funkcję naukowego opiekuna Polonistycznego Koła Młodych Dydaktyków. Jest członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Logopedycznego w Lublinie, konsultantem merytorycznym Podyplomowych Studiów Logopedii Uniwersytetu Rzeszowskiego, pełni również funkcję koordynatora projektu NetQues w Polsce, którego partnerem jest Uniwersytet Śląski w Katowicach.

AGNIESZKA ROŻEK, mgr, absolwentka Filologii Klasycznej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego oraz Studiów Podyplomowych Kwalifikacyjnych Logopedii i Medialnej Emisji Głosu, specjalność: logopedia i neurologopedia. Zajmuje się diagnozą oraz terapią neurologopedyczną pacjentów z dysfunkcjami ośrodkowego układu nerwowego. Prowadzi terapię opóźnionego rozwoju mowy, dyslalii i zaburzeń centralnego przetwarzania słuchowego u dzieci w Centrum Diagnostyki i Terapii „In Corpore” w Katowicach.

MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK, mgr pedagogiki o specjalności: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna z terapią pedagogiczną. Ukończyła studia podyplomowe z zakresu logopedii. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Ma certyfikat jako instruktor masażu Shantala. Pracuje jako logopeda w Przedszkolu Miejskim nr 29 w Sosnowcu, którego jest również wicedyrektorem. Uczestniczyła w wielu konferencjach naukowych oraz kursach i szkoleniach z zakresu zaburzeń rozwoju dziecka i metod jego wspierania. Jej zainteresowania naukowe obejmują następujące zagadnienia: atypowy rozwój mózgu i związane z nim zaburzenia rozwoju, zaburzenia rozwoju mowy u dzieci, wczesna interwencja terapeutyczna, metody wspierania rozwoju, terapia pedagogiczna.

LESZEK SZEWCZYK, dr hab. nauk teologicznych w zakresie homiletyki, prezbiter archidiecezji katowickiej, dyplomowany logopeda. Jest adiunktem w Zakładzie Liturgiki i Homiletyki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W swym dorobku ma m.in. publikacje: *Recepcja liturgicznego wymiaru homilii. Studium homiletyczne w świetle przepowiadania kapłanów archidiecezji katowickiej w latach 1972–1999* (Katowice 2003); *Odnowa przepowiadania słowa Bożego w (archi)diecezji katowickiej po Soborze Watykańskim II. Studium homiletyczne* (Katowice 2009).

ANNA SZMAŁ, mgr, absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Katowicach. W roku 2010 ukończyła Podyplomowe Studia Logopedyczne w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. W latach 2011–2012 pracowała jako logopeda w Szpitalu Miejskim w Sosnowcu (Oddział Rehabilitacji Neurologicznej). Dodatkowo prowadziła zajęcia grupowe oraz terapię indywidualną z dziećmi w Przedszkolu Miejskim nr 3 oraz nr 40 w Sosnowcu. Obecnie pracuje w Przedszkolu Miejskim nr 28 w Sosnowcu.

EVA TESÁRKOVÁ, mgr, logopeda w Szkole Specjalnej z Oddziałami Szkoły Życia (Hawierzów Miasto, Czechy). Od kilkunastu lat swoim doświadczeniem wspomaga rozwój dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Pracuje przede wszystkim z dziećmi autystycznymi. W swojej zawodowej pracy uwzględnia holistyczne aspekty terapii usprawniającej porozumiewanie się, m.in. wymienny system komunikacji obrazkowej VOKS.

JUSTYNA TORONCZAK, mgr psychologii, logopeda i psychoterapeuta. W 2004 roku ukończyła studia psychologiczne na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Uczestniczyła w licznych szkoleniach z zakresu psychoterapii, psychoedukacji i rozwoju osobistego. W latach 2009–2011 ukończyła pierwszy stopień psychodramy w Śląskiej Szkole Psychoterapii Psychodynamicznej w Gliwicach, która podlega pod Instytut Psychodramy w Krakowie. Wygłaszała referaty i prowadziła warsztaty na wielu konferencjach o zasięgu ogólnopolskim, m.in. w marcu 2011 roku prowadziła warsztaty naukowo-szkoleniowe w ramach III Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Logopedycznej Konferencji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach pt.: „Życie z relaksem – relaksacyjne techniki w ćwiczeniach”. W czerwcu 2013 roku ukończy czteroletni kurs psychoterapii psychodynamicznej w Śląskiej Szkole Psychoterapii w Gliwicach.

TOMASZ WOŹNIAK, prof. UMCS dr hab., pracownik Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Przewodniczący ZG Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Redaktor naczelny czasopisma „Logopedia” (w bazie ERIH). Wybitny i ceniony specjalista od wielu lat związany z Komisją Rozwoju i Zaburzeń Mowy Komitetu Językoznawstwa PAN. Autor kilkudziesięciu publikacji o zasięgu krajowym oraz międzynarodowym poświęconych zjawiskom normatywnym oraz zaburzeniom mowy, m.in. badaniom nt. swoistości narracji schizofrenicznej dzieci i dorosłych, klinicznym i logopedycznym problemom niepełności mowy.

Redaktor
Olga Nowak

Projekt okładki, strony tytułowej i stron działowych
Paulina Dubiel

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Lidia Szumigała

Łamanie
Beata Klyta

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISSN 2300-5246 (wersja drukowana)
ISSN 2391-4297 (wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 120 + 50 egz. Ark. druk. 13,75
Ark. wyd. 18,0 Papier offset. kl. III, 90 g
Cena 30 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Słucham, słyszę nie rozumiem...

Dzwoni,
ale nie wiem, gdzie

Problemy ze znalezieniem
źródła oraz miejsca dźwięku

Słucham,
ale nie słyszę

Problemy z różnicowaniem
słuchowej informacji

Słucham,
ale nie rozpoznaję,
co słyszę

Problemy z rozpoznaniem cech
wzorca słuchowego

Nie słyszę, gdy „COŚ”
znieszkala Twój głos
(np. echo, pogłos, telefon)

Problemy z rozumieniem
mowy znieszkalczonej

Nie słyszę, gdy „COŚ”
hałasuje obok mnie

Problemy z rozumieniem mowy
w obecności sygnału zagłuszającego

Mam kłopot
z zapamiętaniem
szczegółów wypowiedzi

Problemy z zapamiętywaniem
sekwencji słuchowych

Mam kłopot z przyjęciem
informacji podanej ustnie,
nie uczę się ze słuchu

Problemy
z pamięcią słuchową

Centralne zaburzenia przetwarzania słuchowego

ang. Central Auditory
Processing Disorder

Kto może Ci pomóc?
Audiolog lub logopeda
odpowiedzą na Twoje pytania



Studia Podyplomowe
Kwalifikacyjne
Logopedii
i Medialnej Emisji Głosu

Specjalności:
LOGOPEDIA
MEDIALNA EMISJA GŁOSU
NEUROLOGOPEDIA



Wydział
Filologiczny
Uniwersytet Śląski
w Katowicach

40-032 Katowice
pl. Szopena 1
tel. 32 2009-450
e-mail: logopedia@us.edu.pl
www.logopedia.us.edu.pl

opracowanie:
Barbara Kania, Olga Przytyła,
Katarzyna Kania-Baranowska
konsultacja: doc. dr hab. n. med. Jarosław Markowski
projekt graficzny: Ines Szpak

W przygotowaniu

Tom 2, Katowice 2013

Cena 30 zł (+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISSN 2391-4297